

Høgskolen i Telemark

EKSAMEN

3525 Examen facultatum

(10 studiepoeng)

Bø i Telemark

28.05.2010

Tid: 60% eksamen: 9-12 (3 timer); 100% eksamen: 9-14 (5 timer)

Målform: Bokmål/nynorsk

Sidetal: 3 + forside

Hjelpemiddel: Ingen

Merknader:

1. Studenter som har bestått midtprøve besvarer enten oppgave 1 eller oppgave 2 i del I (60% eksamen).
2. Studenter som tar eksamen for hele kurset, dvs. 60% + 40% eksamen, skriver én oppgave (oppgave 1 eller 2) i del I og én oppgave (oppgave 3 eller 4) i del II.

Kom i høg kandidatnummer for kvar eksamen.

Avdeling for allmennvitenskaplege fag.

EXAMEN FACULTATUM – BOKMÅL, *Del I (60%)*

Enten

Oppgave 1

Sett som overskrift: *Vitenskaper og forklaringstyper.*

- a) Naturvitenskap, åndsvitenskap (humaniora) og samfunnsvitenskap omtales ofte som tre ulike typer vitenskap. Redegjør for hva som kjennetegner hver av disse tre vitenskapstypenes egenart i lys av:
 - i. hva som utforskes (forskningsgjenstand),
 - ii. hvilke metoder som anvendes,
 - iii. hvorvidt den kunnskapen som oppnås er nomotetisk eller ideografisk.
- b) Vi skjelner mellom tre typer av vitenskapelige forklaringer. Gjør rede for disse tre forklaringstyper, og hva slags elementer som inngår i dem. Hva menes med *explanandum* og *explanans*? Legg vekt på å få frem forskjeller mellom de ulike forklaringstypene.
- c) I hvilke typer vitenskaper hører hver av de tre forklaringstyper hjemme? Begrunn svaret ditt ut fra hva slags gjenstander de ulike vitenskapene forholder seg til.

Svar på (a) og (b) og (c).

eller

Oppgave 2

Sett som overskrift: *Vitenskap og etiske normer.*

- a) Redegjør for skillet mellom etiske normer som gjelder innen vitenskapssamfunnet og normer som gjelder overfor det som utforskes (den det forskes på).
- b) Formuler de viktigste etiske normer du mener bør gjelde innen vitenskapssamfunnet. Forklar hvorfor du mener at de normene bør følges.
- c) Nevn de viktigste etiske normer du mener bør gjelde overfor det som utforskes (den det forskes på), herunder forskning på mennesker. Begrunn disse normene. Kan det i enkelte tilfeller være grunner til å bryte eller fravike slike normer? Forklar.
- d) Drøft til slutt følgende påstand: "En forsker har ikke noe etisk ansvar for hvordan forskningsresultatene han eller hun kommer frem til kan brukes, men bare for selve frembringelsen av resultatene".

Svar på (a) og (b) og (c) og (d)

EXAMEN FACULTATUM – NYNORSK, *Del I (60%)*

Anten

Oppgåve 1

Ha som overskrift: *Vitskapar og forklaringstypar.*

- a) Naturvitskap, åndsviteskap (humaniora) og samfunnsvitskap blir ofte omtala som tre ulike typar vitskap. Gjer greie for kva som særmerker kvar av disse tre vitskapstypenes eigenart i lys av:
 - i. kva som utforskes (forskingsgjenstand),
 - ii. kva for metodar som anvendes,
 - iii. om den kunnskapen som blir oppnådd er nomotetisk eller ideografisk.
- b) Vi skill mellom tre typar vitskapelege forklaringar. Gjer greie for disse tre forklaringstypene, og kva slags element som inngår i dei. Kva meines med *explanandum* og *explanans*? Legg vekt på å få fram skilnader mellom dei ulike forklaringstypene.
- c) I kva typar vitskap høyrer kvar av dei tre forklaringstypene heime? Grunnge svaret ditt ut frå kva slag gjenstandar de ulike vitskapane sysler med.

Svar på (a) og (b) og (c).

eller

Oppgåve 2

Sett som overskrift: *Vitskap og etiske normer.*

- a) Gjer greie for skiljet mellom etiske normer som gjelder innanfor vitskapssamfunnet og normer som gjelder overfor det som utforskes (den det blir forska på)
- b) Formuler dei viktigaste etiske normer du meiner bør gjelde innanfor vitskapssamfunnet. Forklar kvifor du meiner at dei normene bør følgjast.
- c) Nemn dei viktigaste etiske normer du meiner bør gjelde i høve til det som utforskes (den det blir forska på), inklusive forskning på menneske. Grunnge disse normene også. Kan det i enkelte høve være grunner til å bryte eller fråvike slike normer? Forklar.
- d) Drøft til slutt følgjande utsegn: ”Ein forskar har ikkje etisk ansvar for korleis forskingsresultata han eller hun kommer fram til kan nyttast, men bare for sjølve produksjonen av resultata”.

Svar på (a) og (b) og (c) og (d)

EXAMEN FACULTATUM – BOKMÅL, *Del II (40%)*

Enten:

Oppgave 3

Sett som overskrift: *Kuhn om vitenskapelige revolusjoner.*

Hva går Thomas Kuhns teori om *vitenskapelige revolusjoner* ut på? Redegjør i denne forbindelse for Kuhns begreper om *paradigme*, *paradigmeskifte*, *normalvitenskap*, *anomali*. Belys med eksempler du kjenner til fra vitenskapens historie. Mener Kuhn at vitenskapelig utvikling er det samme som vitenskapelig fremskritt? Forklar, og kom i denne forbindelse inn på Poppers syn på dette temaet.

eller:

Oppgave 4

Sett som overskrift: *Feministisk vitenskapsteori.*

Gjør rede for sentrale sider ved feministisk vitenskapsteori. Forklar hvordan slik teori kan betraktes som en kritikk av tradisjonell vitenskapsteori og –praksis. Gjør så rede for minst to av de tre posisjonene: *feministisk empirisme*, *feministisk standpunktteori* og *feministisk postmodernisme*. I hvilken grad er hver av de to posisjonene du redegjør for kritisk til den etablerte vitenskap og dens forutsetninger?

EXAMEN FACULTATUM – NYNORSK, *Del II (40%)*

Anten:

Oppgåve 3

Ha til overskrift: *Kuhn om vitskaplege revolusjoner.*

Kva går Thomas Kuhns teori om *vitskaplege revolusjoner* ut på? Gjer i denne samanhengen greie for Kuhns omgrep *paradigme*, *paradigmeskifte*, *normalvitskap*, *anomali*. Belys med eksempel du kjenner til frå vitskapanes historie. Meiner Kuhn at vitskapleg utvikling er det same som vitskapleg fremskritt? Forklar, og kom i denne samanhengen inn på Poppers syn på dette temaet.

eller:

Oppgåve 4

Ha som overskrift: *Feministisk vitskapsteori.*

Gjer greie for sentrale sider ved feministisk vitskapsteori. Forklar korleis teori kan sjåast på som ein kritikk av tradisjonell vitskapsteori og –praksis. Gjer så greie for minst to av dei tre posisjonane: *feministisk empirisme*, *feministisk standpunktteori* og *feministisk postmodernisme*. I kva grad er kvar av dei to posisjonane du gjer greie for kritisk til den etablerte vitskapan og hans føresetnader?